

bevelhebber van het Amerikaans eskader, Glassford, het zo ver noordelijk opereren principieel afwees. Dat bleek Helfrich op 22 december toen Glassford, die aan boord van de *'Houston'* in Soerabaja gearriveerd was, hem in Batavia bezocht. De Amerikaanse eskadercommandant deelde namelijk mee dat bijna al zijn eenheden zich bezuiden de kleine Soenda-eilanden bevonden en dat hij wèl bereid was, ze benoorden die eilanden te verplaatsen, maar operaties ver benoorden de Javazee, bijvoorbeeld in de Celebeszee of in de noordelijke helft van Straat Makassar (zie kaart XII op de pag.'s 738-739) waren voor hem slechts aanvaardbaar als Helfrich kon waarborgen dat de zware Japanse eenheden welke in de *Nanjo* koersten, tijdig verkend zouden worden; die waarborg kon Helfrich niet geven. Over de situatie op 8 december zei hij later:

'Wat wij te verwachten hadden van de Japanse vloot, was ons op dat ogenblik niet bekend. Een enkele naam van een schip bij Indo-China was wel eens gemeld, maar wij wisten niets van de indeling en de dislocatie'¹ –

toen hij met Glassford sprak, wist hij van de in de *Nanjo* opererende sterke Japanse slagvloot niet méér af.

Daar kwam dan nog bij dat, naar hem bleek, Glassford uit Washington de instructie had ontvangen, de *Asiatic Fleet* niet geconcentreerd, maar verspreid op te stellen, en dat de Amerikaan besloten had, slechts een deel van zijn eenheden naar Soerabaja te verplaatsen; daaronder waren de kruisers *'Boise'* en *'Marblehead'* – zijn sterkste eenheid evenwel, de zware kruiser *'Houston'*, kreeg het verre Darwin als basis. Anders gezegd: de marinestaf in Washington en Glassford persoonlijk dachten, meende Helfrich, niet offensief maar defensief. De Nederlandse vlootvoogd ging zich daar grote zorgen over maken. Hij kreeg 'de indruk', zei hij later, 'dat men reeds bij voorbaat, behalve wat betreft de onderzeeboten, de defensie van de archipel hopeloos vond.'² Dat zag hij verkeerd (de oprichting van *Abda-Command* zou het aantonen), maar zijn vermoeden dat de Amerikaanse marinestaf huiverig was om Amerikaanse vlooteenheden te laten opereren in gebieden waar de Japanners het luchtruim beheersten, was gegrond. Hij uitte dat vermoeden ook jegens van Starckenborgh en zulks versterkte bij deze de overtuiging (een overtuiging die belangrijk versterkt was door wat zich in juli bij de afkondiging van het algemeen embargo tegen Japan had afgespeeld) dat de Nederlandse

¹ Getuige C. E. L. Helfrich, *Enq.*, punt n, ongepublic. verhoren, vraagno. 72 148.

² A.v.